

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
Den Haag

**Directie Internationaal
Ondernemen**
Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Datum 6 september 2018

Betreft Beantwoording vragen van de leden Amhaouch en Van Helvert (beiden CDA) over het beëindigen van vluchten naar Teheran door KLM en de gevolgen van Amerikaanse secundaire sancties

Onze Referentie
BZDOC-352683050-17
Uw Referentie
2018Z14254
Bijlage(n)

Geachte

Hierbij bieden wij, mede namens de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, de antwoorden aan op de schriftelijke vragen gesteld door de leden Amhaouch en Van Helvert over het beëindigen van vluchten naar Teheran door KLM en de gevolgen van Amerikaanse secundaire sancties. Deze vragen werden ingezonden op 19 juli 2018 met kenmerk 2018Z14254.

De Minister van Buitenlandse Zaken, De Minister voor Buitenlandse Handel
en Ontwikkelingssamenwerking,

Stef Blok

Sigrid A.M. Kaag

Antwoorden van de Minister van Buitenlandse Zaken en de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, mede namens de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, op vragen van de leden Amhaouch en Van Helvert (beiden CDA) over het beëindigen van vluchten naar Teheran door KLM en de gevolgen van Amerikaanse secundaire sancties

Directie Internationaal
Ondernemen

Onze Referentie
BZDOC-352683050-17

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het bericht dat KLM stopt met vluchten naar Teheran om 'commerciële' redenen? 1)

Antwoord

Ja.

Vraag 2

Heeft u kennisgenomen van het bericht: "VS wijst verzoek EU om vrijstelling Iran-sancties af"? 2)

Antwoord

Ja.

Vraag 3

Kunt u aangeven of er naar uw visie relaties zijn met de Amerikaanse sancties in de richting van Iran en het stoppen met vluchten door KLM op Iran? Zo nee, waarom niet? Zo ja, welke relaties zijn dat?

Vraag 4

Kunt u aangeven hoe het besluit dat door KLM genomen is, zich verhoudt tot het Europese beleid richting Iran?

Vraag 5

Spelen er naast commerciële overwegingen bij KLM nog andere overwegingen om deze vluchten te beëindigen? Zo ja, welke overwegingen zijn dat?

Antwoord op vragen 3, 4 en 5

De Nederlandse overheid is niet betrokken bij interne overwegingen en beweegredenen t.a.v. bedrijfsvoering van het Nederlandse bedrijfsleven. Naar verluidt is het besluit van KLM om de operaties op Teheran te staken met ingang van september a.s. uitsluitend genomen op basis van commerciële overwegingen, zijnde de langdurige negatieve resultaten van de vluchten op Teheran.

Vraag 6

Kunt u aangeven welke gevolgen de secundaire sancties hebben voor het Nederlandse bedrijfsleven in het algemeen? Kunt u dat per sector en indien mogelijk per bedrijf aangeven? Kunt u hierbij in ieder geval aangeven wat de impact is voor de Nederlandse olie- en gassector?

Vraag 12

Welke gevolgen zou het eventueel negeren van het Amerikaanse beleid met secundaire sancties voor Nederlandse bedrijven hebben?

Antwoord op vragen 6 en 12

Van de secundaire sancties van de Verenigde Staten gaat extraterritoriale werking uit. Dit betekent dat Amerikaanse autoriteiten zich het recht voorbehouden op te treden tegen buitenlandse bedrijven en personen die in strijd met Amerikaanse wetgeving handelen.

De secundaire sancties kunnen Nederlandse bedrijven die actief zijn in Iran mogelijk blootstellen aan risico's op reputatieschade, financiële schade en rechtsvervolging in de Verenigde Staten. Dit geldt ook voor Nederlandse bedrijven in o.m. de olie- en gasector.

Nederland is principieel tegenstander van unilateraal ingestelde extraterritoriale werking van wetgeving van andere landen en erkent deze werking niet.

Vraag 7

Ondersteunt de Nederlandse overheid de nieuwe Amerikaanse sancties?

Vraag 8

Ondersteunt de EU de nieuwe Amerikaanse sancties?

Vraag 9

Zijn de Amerikaanse secundaire sancties die Europese bedrijven treffen, volgens u schadelijk voor de (economische) relatie tussen Europa en de Verenigde Staten?

Antwoord op vragen 7, 8 en 9

Nederland is principieel tegenstander van unilateraal ingestelde extraterritoriale werking van wetgeving van andere landen. Minister Blok heeft dit in gesprekken met onder meer de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Pompeo kenbaar gemaakt. Ook de EU heeft herhaaldelijk zorgen richting de VS uitgesproken over deze extraterritoriale toepassing van sancties en zoekt met steun van Nederland en andere lidstaten naar mogelijkheden om handel met Iran waar mogelijk te behouden.

Vraag 10

Zijn er juridische en praktische mogelijkheden om de Amerikaanse secundaire sancties te omzeilen?

Vraag 11

Is er een Europees antwoord op dit sanctiebeleid van de VS? En is de EU voornemens tegenmaatregelen te nemen tegen de VS met eenzelfde economische impact?

Antwoord

De Amerikaanse autoriteiten behouden zich het recht voor op te treden tegen buitenlandse bedrijven en personen die in strijd met Amerikaanse wetgeving handelen. De EU erkent deze werking niet en heeft daarom maatregelen genomen om het extraterritoriale effect van de Amerikaanse sancties binnen de Unie te beperken, namelijk de antiboycotverordening en de uitbreiding van het leenmandaat van de Europese Investeringsbank (EIB). Beide maatregelen zijn op 7 augustus in werking getreden. De antiboycotverordening verbiedt Europese bedrijven om Amerikaanse wetgeving boven Europese wetgeving te zetten, en beoogt daarmee de effecten van de extraterritoriale werking van de VS-sancties op Europese bedrijven zoveel mogelijk te beperken. De uitbreiding van het leenmandaat maakt het mogelijk voor de EIB om op termijn projecten in Iran te

Directie Internationaal
Ondernemen

Onze Referentie

BZDOC-352683050-17

ondersteunen. Tenslotte wordt er in samenwerking met EU-landen gezocht naar mogelijkheden om het betalingsverkeer met Iran te blijven faciliteren.

**Directie Internationaal
Ondernemen**

Vraag 13

Zijn deze secundaire sancties en de gevolgen daarvan voor het Nederlandse bedrijfsleven ter sprake gekomen in het gesprek tussen premier Rutte en president Trump op 2 juli jl.?

Onze Referentie
BZDOC-352683050-17

Antwoord

Over het gesprek tussen premier Rutte en president Trump is eerder aan uw Kamer gerapporteerd (Kamerstuk 31 985-57)

Vraag 14

Hoe ver zijn we in de termijn van de zogenaamde 'wind-down period' van negentig tot honderdtachtig dagen die de Amerikanen hebben om bestaande zaken af te wikkelen? Is dat voldoende voor Nederlandse bedrijven? Op welke datum vallen Nederlandse bedrijven onder het Amerikaanse sanctiebeleid?

Antwoord

De eerste VS-sancties zijn op 7 augustus in werking getreden en de overige op 5 november 2018. Vanwege de extraterritoriale werking lopen Nederlandse bedrijven sinds 7 augustus kans om doelwit te worden van secundaire sancties.

Onder de eerste sancties vallen o.m. de handel in goud, edelmetalen, grafiet, steenkool, onbewerkte metalen zoals aluminium en staal en de automobielsector. Vanaf 5 november worden volgens de Amerikaanse sanctiewetgeving sancties opgelegd in de scheepvaart- en scheepsbouwsectoren, de aardolie-industrie en de financiële sector (o.m. verbod op transacties met de Centrale Bank van Iran en het verlenen van verzekeringen).

1) <https://www.rtlz.nl/beurs/bedrijven/klm-stopt-vluchten-naar-teheran-om-commerciele-redenen>

2) <https://nos.nl/artikel/2241727-vs-wijst-verzoek-eu-om-vrijstelling-iran-sancties-af.html>